

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 361

Agrobiznes 2014

Rozwój agrobiznesu

w okresie 10 lat przynależności Polski
do Unii Europejskiej

Redaktorzy naukowci

Anna Olszańska

Joanna Szymańska

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Joanna Świrska-Korlub

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-462-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Halina Bartkiewicz , Czynniki wpływające na decyzje o obrocie ziemią rolniczą na przykładzie województwa lubuskiego.....	11
Katarzyna Boratyńska , Mechanizm bankructwa wybranego przedsiębiorstwa spożywczego	20
Katarzyna Domańska, Anna Nowak , Konkurencyjność polskiego rolnictwa na rynku Unii Europejskiej	29
Ludolaw Drelichowski, Grzegorz Oszućik , Niektóre uwarunkowania rozwoju agrobiznesu w okresie po akcesji Polski do Unii Europejskiej	38
Maciej Dziuk , Znaczenie wykorzystania współspalania biomasy w produkcji energii elektrycznej w Polsce	48
Maria Golinowska , Tendencje do zmian w nakładach na chemiczną ochronę rolnictwa w Polsce po roku 2004	57
Michał Jasiulewicz , Potencjał agrobiomasy lokalnej podstawą rozwoju biogazowni na przykładzie województwa zachodniopomorskiego	66
Elżbieta Kacperska , Konkurencyjność polskich artykułów rolnospożywczych na rynku Unii Europejskiej w latach 2004-2012.....	78
Halina Kałuża, Agnieszka Ginter , Innowacje w gospodarstwach rolniczych młodych rolników.....	89
Agnieszka Komor , Zmiany w rozmieszczeniu i specjalizacji regionalnej przemysłu spożywczego w układzie wojewódzkim	99
Jolanta Kondratowicz-Pozorska , Wsparcie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2004-2013 i w perspektywie 2014-2020.....	108
Jerzy Kopiński , Trendy zmian głównych kierunków produkcji zwierzęcej w Polsce w okresie członkostwa w UE	117
Jakub Kraciuk , Znaczenie produktów rolnospożywczych w polsko-niemieckiej wymianie handlowej	130
Barbara Kutkowska , Rolnictwo dolnośląskie 10 lat po akcesji do Unii Europejskiej	139
Robert Mroczek, Mirosława Tereszczuk , Zmiany w polskim przemyśle mięsnym po przystąpieniu do Unii Europejskiej.....	152
Wiesław Musiał, Tomasz Wojewodziec , Innowacyjność w zakresie gospodarowania ziemią rolniczą w regionach rozdrobnionych agrarnie.....	162
Grażyna Niewęglowska , Gospodarstwa ekologiczne – szansą czy zagrożeniem dla polskiego rolnictwa?	169

Mirosława Marzena Nowak , Spółdzielczość mleczarska w okresie przynależności Polski do UE	177
Łukasz Popławski , Kierunki wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich w opinii mieszkańców gminy Słupia Jędrzejowska	186
Henryk Runowski , Kształtowanie się dochodów gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej	195
Małgorzata Rutkowska-Podolowska , Zielone światło dla zysku – inwestycje ekologiczne	206
Adam Sadowski , Zmiany agrarne w polskim rolnictwie jako efekt przekształceń systemowych	215
Grzegorz Ślusarz, Marek Cierpiał-Wolan , Przeobrażenia strukturalne w rolnictwie Podkarpacia w dekadzie pełnego członkostwa Polski w UE	226
Iwona Szczepaniak , Strategie konkurencji stosowane przez polskich producentów żywności na rynku Unii Europejskiej	238
Elżbieta Jadwiga Szymańska , Zmiany strukturalne na rynku wieprzowiny w Polsce po integracji z Unią Europejską	249
Izabela Wielewska , Zainteresowanie upowszechnieniem inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii w agrobiznesie	260
Aldona Zawajska , Zjawisko zagrabiania ziemi w kontekście praw własności	269
Dariusz Żmija , Innowacyjność przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce	281
Maria Zuba-Ciszewska, Jan Zuba , Wpływ struktury i cen sprzedanych produktów mleczarskich na efektywność sprzedaży wybranej spółdzielni mleczarskiej w różnych okresach	290

Summaries

Halina Bartkiewicz , Factors influencing decisions on trading agricultural land on the example of the Lubuskie Voivodeship	19
Katarzyna Boratyńska , Mechanism of bankruptcy of selected food industry company	28
Katarzyna Domańska, Anna Nowak , Competitiveness of Polish agriculture on the European Union market	37
Ludosław Drelichowski, Grzegorz Oszućik , Some conditions for the development of agribusiness in the period after the Polish accession to the European Union	46
Maciej Dzikuć , The importance of biomass co-firing in electricity production in Poland	56
Maria Golinowska , Trends in changes of expenditure on chemical plant protection in Poland after 2004	65
Michał Jasiulewicz , Local agri-biomass potential as a basis of the biogas plants development on the example of West Pomeranian Voivodeship	76
Elżbieta Kacperska , Competitiveness of Polish agro-food products on the EU market in the years 2004-2012	88

Halina Kaluża, Agnieszka Ginter , Innovations in agricultural farms of young farmers	98
Agnieszka Komor , Changes in arrangement and regional specialization of food industry in voivodeship system	107
Jolanta Kondratowicz-Pozorska , Support for ecological farms in Poland in 2004-2013 and in the perspective of 2014-2020	116
Jerzy Kopiński , Trends of changes of the main kinds of animal production in Poland in the period of its membership in the UE	128
Jakub Kraciuk , The role of agri-food products in the German-Polish trade..	138
Barbara Kutkowska , Lower Silesian agriculture after 10 years since the accession to the European Union	151
Robert Mroczek, Mirosława Tereszczuk , Changes in the Polish meat industry after the accession to the European Union	160
Wiesław Musiał, Tomasz Wojewodziec , Innovativeness in management of agricultural land in regions with agrarian fragmentation	168
Grażyna Niewęglowska , Organic farms – an opportunity or a threat for Polish agriculture?	176
Mirosława Marzena Nowak , Dairy cooperatives during the Polish membership in the EU	185
Łukasz Popławski , Directions of multifunctional development of rural areas in the opinion of inhabitants of Słupia Jędrzejowska commune	194
Henryk Runowski , Shaping incomes of agricultural farms in the European Union	205
Małgorzata Rutkowska-Podolowska , Green light for profit – environmental investments	214
Adam Sadowski , The agrarian structure changes in Polish agriculture as a result of the systemic transformations	225
Grzegorz Ślusarz, Marek Cierpiał-Wolan , Structural changes in agriculture in Podkarpacie in the decade of Poland's full membership in the European Union	237
Iwona Szczepaniak , Competition strategies used by Polish food producers on the market of the European Union	248
Elżbieta Jadwiga Szymańska , Structural changes in the pigmeat market after Polish integration with the European Union	259
Izabela Wielewska , Interest in popularization of investments in renewable energy sources in agribusiness	268
Aldona Zawojcka , The phenomenon of land-grabbing in the context of property rights	280
Dariusz Żmija , Innovative character of food industry companies in Poland..	289
Maria Zuba-Ciszewska, Jan Zuba , The influence of the structure and prices of sold dairy products on the efficiency of sales of a selected milk cooperative in different periods of time	299

Łukasz Popławski

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

KIERUNKI WIELOFUNKCYJNEGO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY SŁUPIA JĘDRZEJOWSKA**

Streszczenie: Głównym celem pracy jest przedstawienie kierunków wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich w opinii mieszkańców gminy Słupia Jędrzejowska. Badania zostały przeprowadzone w 2005 r. wśród 114 mieszkańców i w roku 2014 wśród 50 mieszkańców, którzy za pomocą kwestionariusza ankietowego wyrazili swoją opinię. Badanie zostało oparte na opiniach dotyczących poszczególnych kierunków rozwoju: turystyki, usług, rzemiosła, przemysłu, rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i działań na rzecz ochrony przyrody. Wyniki wskazują, że obecnie usługi i rolnictwo, a w 2005 r. rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze to najbardziej preferowane kierunki wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich w gminie Słupia Jędrzejowska.

Słowa kluczowe: wielofunkcyjny rozwój, opinie mieszkańców, instrumenty, gmina Słupia Jędrzejowska.

1. Wstęp

W Polsce zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 04.92.880 z dnia 30 kwietnia 2004 r., art. 6.1) formami ochrony przyrody są:

- 1) parki narodowe,
- 2) rezerваты przyrody,
- 3) parki krajobrazowe,
- 4) obszary chronionego krajobrazu,
- 5) obszary Natura 2000,
- 6) pomniki przyrody,
- 7) stanowiska dokumentacyjne,
- 8) użytki ekologiczne,
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

* Projekt został sfinansowany ze środków DS. 3121/ZEiPG.

Ponadto w drodze porozumienia z sąsiednimi państwami mogą być wyznaczane przygraniczne obszary cenne pod względem przyrodniczym w celu ich wspólnej ochrony [Ustawa... 2004].

Przestrzenne formy ochrony przyrody i krajobrazu obejmują około 33% powierzchni kraju, w tym parki krajobrazowe stanowią 8,2% (25% obszarów chronionych). Na przestrzeni ostatnich lat następuje wzrost powierzchni obszarów chronionych w całości obszaru Polski od 3,5% w 1980 r. do 33,1% w 1999 r.

Podstawowym celem tworzenia systemu obszarów chronionych jest utrzymanie naturalnych procesów przyrodniczych, stabilności ekosystemów, a w szczególności zachowanie bioróżnorodności, z tego też względu przepisy prawne decydują o dopuszczalnej działalności człowieka. Uwarunkowania rozwojowe obszarów chronionych wynikają zarówno z potencjału zasobów naturalnych tych terenów, jak i z obiektywnych uwarunkowań zewnętrznych kształtujących pozycję w całym regionie. Przy tym najważniejszym celem na obszarach chronionych jest ochrona przyrody, do której są dostosowane i zapisane w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wszelkie dla poszczególnych form ochrony przyrody dopuszczalne kierunki rozwoju tych terenów. Ponadto rozwój na tych terenach musi być zgodny z uwarunkowaniami, w tym społecznymi, dlatego procesy rozwojowe powinny przebiegać w warunkach społecznej akceptacji dla programu rozwoju, a harmonijny rozwój jednostek gospodarczych na obszarze gminy jest wypadkową ukierunkowanych działań wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego i musi on wynikać z procesów współpracy [Urban 2001].

Gdy rozpatrujemy procesy współpracy, należy zwrócić uwagę, że są takiego obszary, w których nie może być zachowana równowaga między podmiotami tam funkcjonującymi ze względu na specyficzne uwarunkowania prawne. W Polsce do takich obszarów można zaliczyć tereny przyrodniczo cenne, a w szczególności parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu, które są najbardziej predysponowane do wprowadzania trwałego rozwoju na poziomie lokalnym.

Idea trwałego rozwoju ma szczególne znaczenie wobec przyrodniczo cennych obszarów, które spełniają różne funkcje, a w szczególności ochrony naturalnych wartości przyrodniczych. Według J. Siekierskiego [2002] istotne znaczenie w zachowaniu równowagi środowiska przyrodniczego na obszarach wiejskich posiadają te kierunki zagospodarowania, które decydują o prawidłowym funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego, tj. kanalizacja i oczyszczanie ścieków, gazyfikacja, składowanie i utylizacja odpadów, a także promowanie ekologicznych kierunków rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich, a zwłaszcza rolnictwa integrowanego, ekologicznego oraz agroturystyki zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju (obecnie coraz częściej nazywaną trwałym rozwojem). W problematyce dotyczącej gospodarowania w województwie świętokrzyskim wiele miejsca poświęca się rolnictwu ekologicznemu, jak również turystyce, natomiast w mniejszym stopniu uwagę poświęca się wielofunkcyjnemu rozwojowi. Z tego względu celem niniejszej pracy jest

przedstawienie kierunków wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich w opinii mieszkańców gminy Słupia Jędrzejowska w województwie świętokrzyskim.

2. Zakres i metodyka badań

Badania polegające na wyznaczeniu kierunków rozwoju przyrodniczo cennych obszarów w województwie świętokrzyskim są prowadzone przez pracowników naukowych Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie od 1998 r. i trwają do dziś. Badania te obejmują między innymi rozpoznanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych, uwarunkowań rozwojowych w oparciu o czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, które wpływają na wielofunkcyjny i trwały rozwój tych obszarów. Ponadto w zakresie tych prac dwukrotnie przeprowadzono badania ankietowe, które dotyczyły: preferowanych kierunków rozwoju terenu badań, szans i barier rozwojowych, w tym rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego.

Podstawą publikacji jest analiza wyników z badań ankietowych, spotkań z mieszkańcami i władzami gmin. Badaniami objęto gminę wiejską Słupia Jędrzejowska, w której ponad 50% powierzchni zajmują przyrodniczo cenne obszary. W badaniu brali udział mieszkańcy gmin o różnym wykształceniu, w tym głównie osoby postrzegane jako liderzy (zgodnie z poglądem, jaki prezentują J.J. Parysek [2001] i J. Siekierski [2004], że głównie takie osoby wyznaczają kierunki działań rozwojowych w danej społeczności wiejskiej). Liczba ankiet skierowanych bezpośrednio do mieszkańców gminy Słupia Jędrzejowska wynosiła 114 w 2005 r., a 50 w roku 2014. W grupie ankietowanych kobiet i mężczyzn była liczba porównywalna. Zaprezentowane badania w niniejszym opracowaniu dotyczyły: preferowanych kierunków rozwoju terenu badań, szans i barier rozwojowych kierunków wielofunkcyjnego rozwoju.

3. Wyniki badań

Przyrodniczo cenne obszary ze względu na swoją specyfikę podlegają specjalnym przepisom prawnym, które ograniczają w istotny sposób możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego tych terenów i warunki życia mieszkańców, a które sprowadzają się do dwóch zasad: ścisłego dostosowania form i intensywności działalności człowieka do naturalnych możliwości środowiska przyrodniczego, konieczności respektowania znacznych ograniczeń w działalności gospodarczej. Oprócz przepisów prawnych oraz zainteresowania mieszkańców i inwestorów również wpływają na wielofunkcyjny rozwój inne elementy, do których można zaliczyć: brak środków finansowych, brak rynków zbytu na produkty czy braki w infrastrukturze, a także brak odpowiednich instrumentów ekonomicznych wspierających taki rozwój, np. określone ulgi i zwolnienia podatkowe, bezpłatne doradztwo, gwarancje kredytowe [Popławski 2006].

Funkcjonowanie obszarów przyrodniczo cennych jest w przypadku zamieszkałych terenów nierozzerwalnie związane z ludźmi. Problem postrzegania, co jest szansą, a co zagrożeniem dla obszarów chronionych, można rozpatrywać wielorako. Z jednej strony jako konieczność posiadania przez ludzi odpowiedniej świadomości ekologicznej, z drugiej jako bariery rozwojowej w działalności gospodarczej poprzez ograniczenia prawne dla tych mieszkańców. Jak wiadomo, różne grupy społeczne różnie postrzegają ochronę przyrody. Niewątpliwiej zależności między zamożnością a znaczeniem ochrony przyrody dla społeczeństwa nie trzeba udowadniać, bo jest powszechnie znana. Trudno mówić o ochronie przyrody, gdy człowiek nie ma co jeść, a wokół niego żyją zwierzęta. Największe poparcie dla ochrony przyrody jest w krajach wysoko rozwiniętych i, co należy zaznaczyć, nie u wszystkich grup społecznych [Popławski 2009]. Na obszarach chronionych istnieją szanse dla rozwoju m.in. następujących działalności gospodarczych:

- rolnictwa integrowanego i ekologicznego, poprzez produkcję zdrowej żywności i zwiększone zatrudnienie przy tych metodach produkcji,
- turystyki, w tym szczególnie jej form: ekoagroturystyki, dzięki którym mieszkańcy nabywają nowe, alternatywne źródło zarobkowania,
- gospodarki leśnej, np. racjonalnej gospodarki łowieckiej i utrzymania lasu,
- gospodarki uzdrowiskowej, np. przyrodolecznictwa, lecznictwa uzdrowiskowego, jako miejsca pracy i alternatywne źródło zarobkowania,
- rzemiosła, np. pamiątkarstwa, rękodzielnictwa.

Za najistotniejsze kierunki rozwoju gospodarczego, które powinny stanowić priorytetowy zakres działalności gminy Słupia Jędrzejowska, ankietowani uznali w 2014 roku:

- rolnictwo – 42,00% (w 2005 r. – 49,13%),
- przetwórstwo rolno-spożywcze – 40,00% (38,60%),
- turystykę – 36,00% (35,10%),
- działania na rzecz ochrony przyrody – 34,00% (32,46%),
- usługi – 92,00% (27,68%),
- rzemiosło – 34,00% (25,00%),
- przemysł – 36,00% (28,57%).

W dalszej kolejności respondenci odpowiadali na pytania dotyczące barier i szans rozwojowych wyżej wymienionych kierunków (tab. 1).

Za główne bariery wpływające na rozwój turystyki w gminie ankietowani uznali w roku 2014: brak infrastruktury turystycznej, brak bazy noclegowej i brak zorganizowanej sieci turystycznej (po 50,00% odpowiedzi), natomiast szansą mogłoby być bezpłatne doradztwo ekonomiczno-prawne (48,00% – odpowiedzi z roku 2014). Za główną barierę wpływającą na rozwój usług w gminie respondenci w roku 2014 wskazywali: brak bazy usługowej i brak zorganizowanej sieci usług (po 50,00% odpowiedzi).

Za główne bariery wpływające na rozwój rzemiosła w gminie w roku 2014 uznano brak zbytu na produkty rzemieślnicze i brak zainteresowania produkcją rzemieślniczą (po 60,00%) oraz brak zainteresowania rzemiosłem mieszkańców gminy

(58,00%), przy czym respondenci wśród szans wymieniali dla tego kierunku ulgi i zwolnienia w podatku od nieruchomości (62,00%), a także wynajem mienia państwowego lub samorządowego po preferencyjnych cenach (58,00%).

Jako główne bariery wpływające na rozwój przemysłu w gminie ankietowani w 2014 roku wskazali:

- brak środków finansowych na taki rozwój – 60,00%,
- brak inwestorów rozwijających przemysł – 58,00%,
- brak rynku zbytu na produkty przemysłowe – 56,00%.

Respondenci uważają, że wśród zaproponowanych nie ma instrumentów wsparcia dla tego kierunku ani w roku w 2005, ani w roku 2014.

Za główne bariery wpływające na rozwój poprzez działania na rzecz ochrony środowiska w gminie ankietowani w 2014 roku uznali:

- brak promocji walorów przyrodniczych oraz brak zainteresowania mieszkańców ochroną przyrody – po 62,00%,
- brak należytej świadomości ekologicznej – 60,00%,
- brak opłacalności takiej działalności – 61,22%.

Obecnie szansą mogłoby być bezpłatne doradztwo ekonomiczno-prawne (54,00%) dla rozwoju tego kierunku.

Za główne bariery wpływające na rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego w gminie ankietowani w 2014 roku uznali:

- brak środków finansowych na taki rozwój – 48,00%,
- brak zainteresowania rozwojem przetwórstwa w gminie – 46,00%,
- brak instrumentów ekonomicznych wspierających taki rozwój – 46,94%,

W 2014 r. mieszkańcy upatrują szans na rozwój tego kierunku w bezpłatnym doradztwie ekonomiczno-prawnym (48,00%).

Za główne bariery wpływające na rozwój rolnictwa w gminie ankietowani uznali w 2005 roku brak zorganizowanych rynków zbytu na płody rolne – 50,0%, a w roku 2014 zbyt słabą jakość gleb (65,30%). Obecnie mieszkańcy szansy na rozwój tego kierunku upatrują w bezpłatnym doradztwie ekonomiczno-prawnym (30,61%) (tak jak w odniesieniu do przetwórstwa rolno-spożywczego).

Tabela 1. Odpowiedzi respondentów na pytania dotyczące kierunków rozwojowych i ich barier oraz szans

Rok	Kierunek rozwoju oraz bariery lub szanse	Odpowiedzi
1	2	3
	ROLNICTWO – 42,00 % (w 2005 r. – 49,13%)	
	bariery	
2005	brak zorganizowanych rynków zbytu na płody rolne	50,00%
2014	zbyt słaba jakość gleb	65,30%
	szanse	
2005	brak	

Tabela 1, cd.

1	2	3
2014	bezpłatne doradztwo ekonomiczno-prawne	30,61%
	USŁUGI – 92,00% (w 2005 r. – 27,68%)	
	bariery	
2005	brak środków finansowych	35,08%
2014	brak bazy usługowej	50,00%
2014	brak zorganizowanej sieci usług	50,00%
	szanse	
2005	brak	
2014	brak	
	PRZETWÓRSTWO ROLNO-SPOŻYWCZE – 40,00% (w 2005 r. – 38,60%)	
	bariery	
2005	brak instrumentów ekonomicznych wspierających taki rozwój	31,25%
2005	brak zainteresowania rozwojem przetwórstwa w gminie	31,58%
2005	brak inwestorów rozwijających przetwórstwo	34,21%
2014	brak środków finansowych na taki rozwój	48,00%
2014	brak zainteresowania rozwojem przetwórstwa w gminie	46,00%
2014	brak instrumentów ekonomicznych wspierających taki rozwój	46,94%
	szanse	
2005	brak	
2014	bezpłatne doradztwo ekonomiczno-prawne	48,00%
	TURYSTYKA – 36,00% (w 2005 r. – 35,10%)	
	bariery	
2014	brak infrastruktury turystycznej	50,00%
	brak bazy noclegowej i brak zorganizowanej sieci turystycznej	50,00%
2005	brak środków finansowych na taki rozwój	30,90%
	brak bazy noclegowej	30,70%
	szanse	
2005	brak	48,00%
2014	bezpłatne doradztwo ekonomiczno-prawne	
	DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY PRZYRODY – 34,00% (w 2005 r. – 32,46%)	
	bariery	
2005	brak infrastruktury na rzecz ochrony przyrody	31,86%
2005	brak środków finansowych na taki rozwój	32,46%
2014	brak promocji walorów przyrodniczych	62,00%

1	2	3
2014	brak zainteresowania mieszkańców ochroną przyrody	62,00%
2014	brak należytej świadomości ekologicznej	60,00%
2014	brak opłacalności takiej działalności – szanse	61,22%
2005	brak	
2014	bezpłatne doradztwo ekonomiczno-prawne	54,00%
	Rzemiosło – 34,00% (w 2005 r. – 25,00%)	
	bariery	
2005	brak środków finansowych na taki rozwój	30,97%
2005	brak zbytu na produkty rzemieślnicze	30,97%
2005	brak bazy na rozwój rzemiosła	30,97%
2014	brak zbytu na produkty rzemieślnicze	60,00%
2014	brak zainteresowania produkcją rzemieślniczą	60,00%
2014	brak zainteresowania rzemiosłem wśród mieszkańców gminy	58,00%
	szanse	
2005	brak	
2014	ulgi i zwolnienia w podatku od nieruchomości	62,00%
2014	wynajem mienia państwowego lub samorządowego po preferencyjnych cenach	58,00%
	Przemysł – 36,00% (w 2005 r. – 28,57%)	
	bariery	
2005	brak środków finansowych na taki rozwój	32,46%
2005	brak inwestorów rozwijających przemysł	32,14%
2014	brak środków finansowych na taki rozwój	60,00%
2014	brak inwestorów rozwijających przemysł	58,00%
2014	brak rynku zbytu na produkty przemysłowe	56,00%
	szanse	
2005	brak	
2014	brak	

Źródło: badania własne.

4. Zakończenie

Przedstawione w artykule wyniki skłaniają do następujących konkluzji:

1. W analizowanych dwóch latach (2005 i 2014) odnotowano znaczny zakres różnicowania wśród odpowiedzi badanych respondentów. W 2005 roku najważniejszą barierą rozwojową dla prawie wszystkich kierunków rozwojowych był brak

środków finansowych, natomiast w 2014 taki problem ankietowani wskazują tylko przy przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym, a za główne bariery uważają inne czynniki, np. braki w infrastrukturze.

2. Istnieją znaczące różnice w odpowiedziach w rozpatrywanych latach w zakresie barier rozwojowych oraz instrumentów wsparcia dla danego kierunku, natomiast w preferowanych kierunkach rozwoju zmianie uległa tylko pozycja usług, których znaczenie jest obecnie bardzo mocno akcentowane (92,00%).

3. Aktualnie preferowane przez mieszkańców kierunki rozwoju w gminie to usługi i rolnictwo; w 2005 roku były to rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze. Zmiana ta wynika z tego, że obecnie powszechnie się sądzi, że w usługach są najwyższe wynagrodzenia, a także z tego, że następuje ich szybki rozwój.

4. Zestawiając wyniki w zakresie instrumentów wsparcia dla danego kierunku rozwoju z rozpatrywanych lat, należy stwierdzić, że w 2005 roku mieszkańcy nie wskazali żadnych z proponowanych w badaniach instrumentów wsparcia (badani wypełniali ten sam kwestionariusz), natomiast w 2014 roku wskazali głównie na bezpłatne doradztwo ekonomiczno-prawne dla czterech kierunków; również w odniesieniu do przemysłu i usług respondenci dalej uważają, że wśród zaproponowanych nie ma instrumentów wsparcia dla tych kierunków.

5. Zaprezentowane wyniki badań, mimo że nie są reprezentatywne dla całej populacji w gminie Słupia Jędrzejowska ze względu na to, że badania dotyczyły liderów wiejskich, o większej świadomości ekonomicznej, wskazują, że rolnictwo jest dalej preferowanym mocno kierunkiem rozwoju, ale mieszkańcy coraz bardziej akcentują inny. Wyniki analiz dowodzą także, że główną barierą nie jest już brak środków finansowych na dany kierunek rozwoju (oprócz przemysłu i przetwórstwa). Ponadto aktualnie respondenci oczekują wsparcia szkoleniowego dla czterech kierunków, czego wcześniej, w roku 2005, nie sygnalizowali.

Literatura

- Parysek J.J., 2001, *Podstawy gospodarki lokalnej*, UAM w Poznaniu, Poznań.
- Popławski Ł., 2009, *Uwarunkowania ekorozwoju gmin wiejskich na obszarach chronionych województwa świętokrzyskiego*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- Popławski Ł., 2006, *Uwarunkowania rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w opinii mieszkańców Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego*, [w:] S. Urban (red.), *Agrobiznes 2006 – konkurencyjność w agrobiznesie i jej uwarunkowania i następstwa*, T. 2, Zeszyty Naukowe AE we Wrocławiu nr 1118, Wrocław.
- Siekierski J., 2004, *Rola liderów wiejskich w absorpcji finansowych środków unijnych dla rozwoju rolnictwa o obszarów wiejskich*, [w:] L. Pałasz (red.), *Wpływ integracji europejskiej na przemiany strukturalne obszarów o wysokim bezrobociu*, AR w Szczecinie, Szczecin
- Siekierski J., 2002, *Rolnictwo i wieś polska wobec współczesnych wyzwań rozwojowych i integracyjnych*, Wydawnictwo Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, Tarnów.
- Urban S., 2001, *Rola władz gminnych w rozwoju przedsiębiorczości lokalnej*, Zeszyty Naukowe AR Krakowie nr 380, Kraków.
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 04.92.880 z dnia 30 kwietnia 2004 r.).

DIRECTIONS OF MULTIFUNCTIONAL DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN THE OPINION OF INHABITANS OF SŁUPIA JĘDRZEJOWSKA COMMUNE

Summary: The main aim of the article is to present directions of multifunctional development of rural areas in the Słupia Jędrzejowska commune in the opinion of its inhabitants. The poll was conducted among 114 inhabitants in 2005 and 50 in 2014, who expressed their opinions in the questionnaires. The research was based on the inhabitants' opinions concerning particular directions of development, i.e. tourism, services, handicraft, industry, agriculture, food processing, and environmental protection. The results show that service and agriculture now and food processing and agriculture in 2005 are the most preferred directions of multifunctional development in the rural areas of the Słupia Jędrzejowska commune.

Keywords: multifunctional development, inhabitants' opinions, instruments, Słupia Jędrzejowska commune.